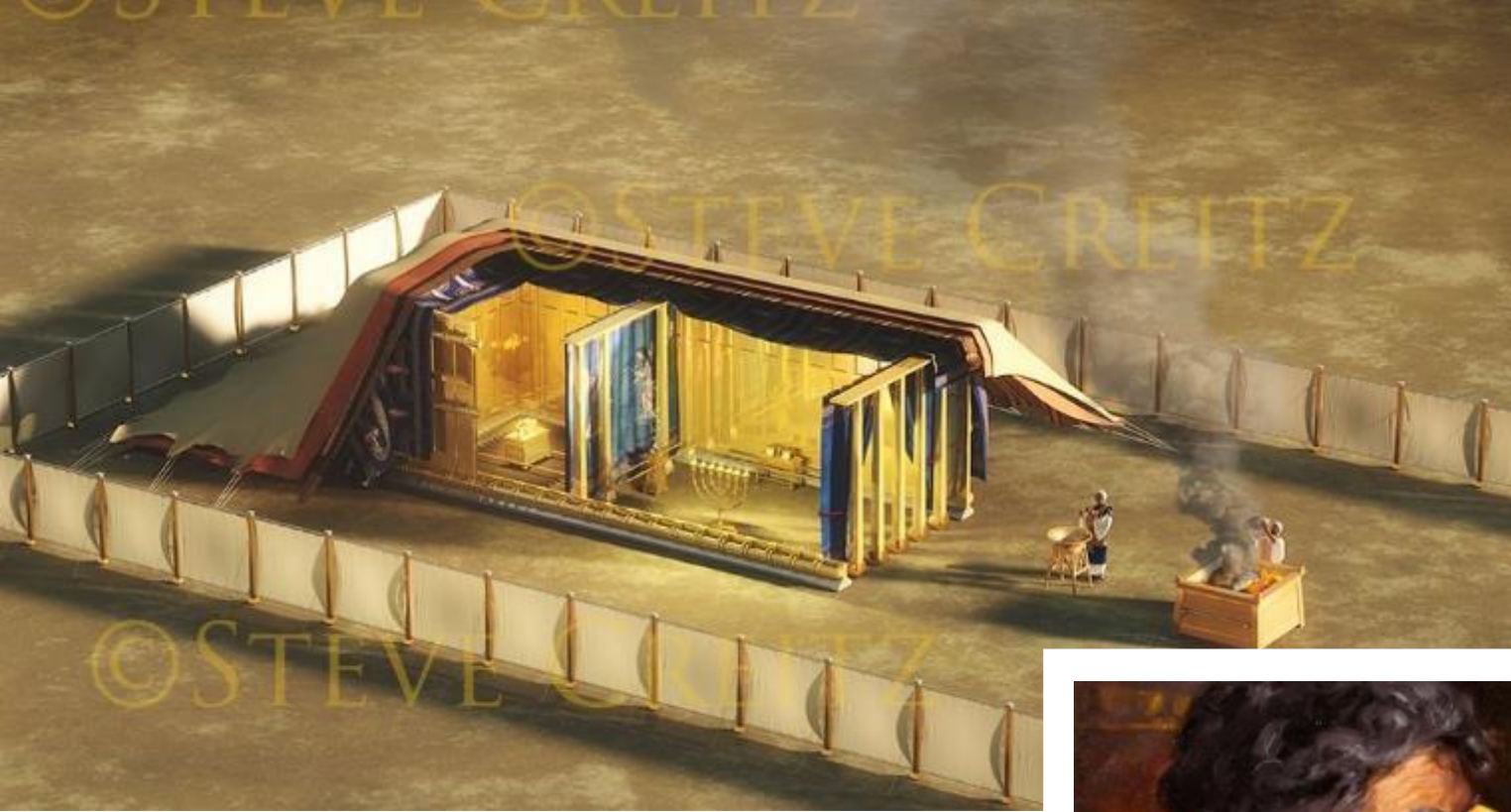

KO E FUA KAVA
MO HONO
FOKOTU'UTU'U

“Pea na‘e ha‘u ‘a Mōsese ‘o ne tala ki he kakai ‘ae ngaahi folofola kotoa pē ‘a Sihova, mo e ngaahi fono kotoa pē; pea tali lea taha pe ‘ae kakai kotoa pē, ‘onau pehē, “Ko e ngaahi lea kotoa pē kuo folofola‘aki ‘e Sihova te mau fai.”Ekesotosi 24:3

Hili hono fanongonongo le'olahi 'a e Fekau 'e Hongofulú pea 'oange kia Mōsese ha ngaahi lao tefito, na'e fiema'u 'e he 'Otuá ke fai ha fuakava mo 'Isileli.

Na'e faingofua pe 'a e fuakava: Te u hoko ko ho 'Otua, te u malu'i mo tapuaki'i koe; Mou talangofua ki he'eku ngaahi fono.

Hili hono hiki 'a e fuakavá 'i ha takainga tohí, na'e pau ke fakamo'oni'i ia 'e he ongo fa'ahí fakatou'osi. Na'e fakamo'oni'i ia 'e he kakai, 'o pehe te nau tauhi ia. Na'e anga - fēfē hono fakamo'oni'i ia 'e he 'Otuá? 'Aki 'a e toto; mo ha katoanga; pea mo ha sipinga ke tokoni ke mahino kiate kinautolu 'a e fuakava.

Ko e Fuakava:

- Ko e ta'ata'a 'o e fuakava ('Ekesotosi 24:1-6, 8)
- Ko hono fakahoko 'o e fuakava ('Ekesotosi 24:7)
- Ko e Ma'u Me'atokoni 'o e Fuakava ('Ekesotosi 24:9-18)

Ko e sipinga:

- Ko e taumu'a 'o e sipinga ('Ekesotosi 25:1-9)
- Ko e Teuteu 'o e Sipinga ('Ekesotosi 31:1-18)

K O E F U A K A V A

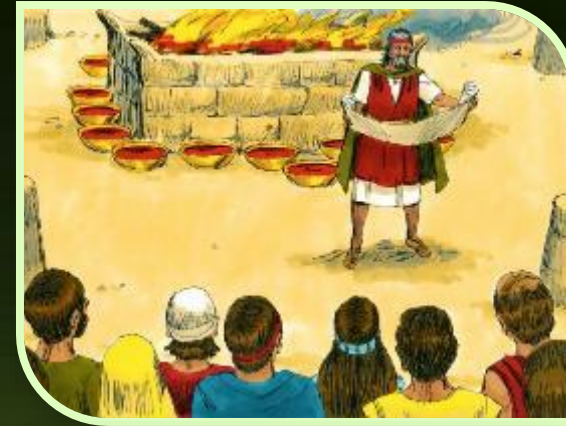
"WHAT GOD SAYS WE WILL DO"
אשר יאמר יהוה נעשה ונשמע

KO E TA'ATA'A 'O E FUAKAVA

Pea na'e to'o 'e Mōsese 'ae toto, 'o ne luluku ia ki he kakai, 'o ne pehē, "Vakai, ko e toto 'oe fuakava, 'aia kuo fai 'e Sihova mo kimoutolu 'i he ngaahi folofola ni kotoa pē." (Ekesotosi 24:8)

Na'e fakahoko fefe 'a e fuakava?

1. Na'e lau 'a e fuakava ('Ekesotosi 24:3a)
2. Na'e tali 'io 'e he kakai ('Ekesotosi 24:3b)
3. Na'e hiki ia 'i ha tohi ('Ekesotosi 24:4a)
4. Na'e langa ha 'esi-feilaulau ('Ekesotosi 24:4e)
5. Na'e fokotu'u ha ngaahi pou 'e 12 ('Ekesotosi 24:4c)
6. Na'e fai 'a e ngaahi feilaulau tutu ('Ekesotosi 24:5)
7. Na'e afuhi 'a e vaeua 'o e toto 'i he 'olita ('Ekesotosi 24:6)
8. Na'e toe lau 'a e fuakava ('Ekesotosi 24:7a)
9. Na'e toe tali 'io 'a e kakai ('Ekesotosi 24:7b)
10. Na'e afuhi 'a e vaeua 'e taha 'o e toto ki he kakai ('Ekesotosi 24:8a)
11. Na'e fakaha 'e Mosese ko e "toto ia 'o e fuakava" ('Ekesotosi 24:8b; Matiu 26:28)
12. Na'e fai ha ma'u me'atokoni ke fakamo'oni 'i 'a e fuakava ('Ekesotosi 24:9-11)

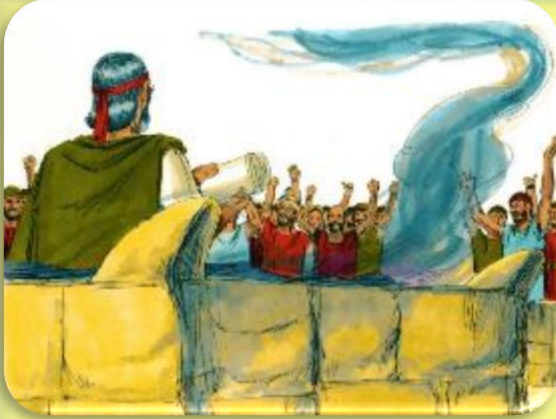

Na'e 'afio'i 'e he 'Otua 'a 'Isileli ko ha kakai (kolomu 'e 12); Na'a ne fakamahu'inga'i 'aupito 'a e to'u tupu; pea na'a Ne fakatukupaa'i ia ki he tokotaha takitaha fakafo'ituitui (afuhi Hono ta'ata'a kiate kinautolu).

'Oku finangalo 'a e 'Otua ke tau fetu'utaki fakafo'ituitui pea mo ha kolo 'o e kakai tui.

KO HONO FAKAHOKO 'O E FUAKAVA

"Pea to'o 'e ia 'ae tohi 'oe fuakava, 'o ne lau ia ke ongo'i 'e he kakai: pea na'a nau tala, 'Ko e me'a kotoa pē kuo folofola ki ai 'a Sihova te mau fai, pea te mau talangofua'" (Ekesotosi 24:7)

Na'e tukupa 'a e kakai 'i he loto fakamatoato kakato ke tauhi 'a e fuakava. Na'e taimi nounou pe 'a e tukupa ko 'eni ('Ekesotosi 32:8).

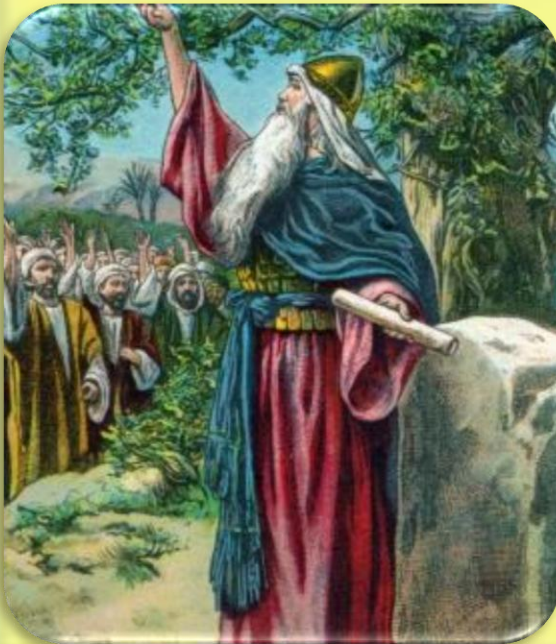
Na'e tukupa foki 'a e to'u tangata hono hoko ke tauhi 'a e fuakava (Sosiua 24:18b). Ka na'e fakatokanga mahino ange 'a Sosiua kiate kinautolu: "'E 'ikai te mou fa'a tauhi 'a e 'Eiki" (Sosiua 24:19).

Ko e hā 'okú ne ta'ofi kitautolu mei he talangofua ki he 'Otuá, neongo 'etau ngaahi taumu'a lelei?

'Oku fakanatula pe 'etau talangata'a (Loma 7:18), pea 'oku 'ikai ke tau lava 'o fai ha me'a ke liliu ai 'etau hehema (Loma 7:24).

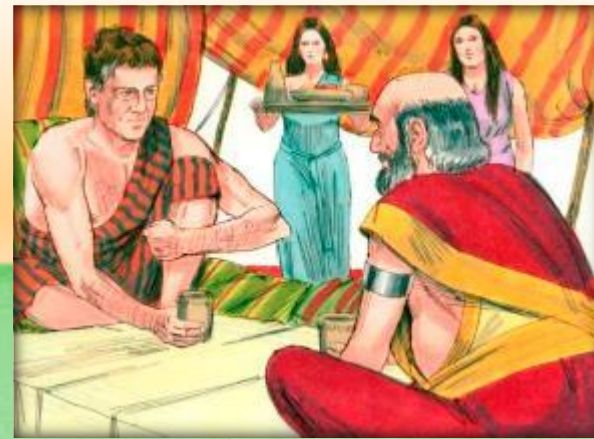

Ka 'o kapau te tau faka'ata la, 'e lava 'e he 'Otua 'o liliu hotau natula ('Isi. 36:26-27). 'Oku Ne fakama'a, to'o, foaki, mo fokotu'u ke tau lava 'o talangofua kiate la. Ko la pe 'oku ne ngaohi kitautolu ke tau malohi (2 Kolinito 12:10).

KO E MA'U ME'ATOKONI 'O E FUAKAVA

"Pea na'e toki 'alu hake 'a Mosese mo 'Elone, mo Netapi mo 'Apiu, mo e toko fitungofulu 'o e kaumatu'a 'o 'Isileli; [...] pea na'a nau mamata ki he 'Otua, pea na'a nau kai mo inu" ('Ekesotosi 24:9, 11b)

Hange ko ia 'oku tau sio ki ai 'i he sipinga 'a Sekope mo Lepani, 'i he Hahake 'o e kuonga mu'a na'e kau ai 'a e ma'u me'atokoni 'a e ongo tafa'aki fakatou'osi (Senesi 31:44-54).

'I Sainai, na'e foaki 'e he 'Otua ha "kai fuakava" ki he kakai 'e toko 74: Mosese, 'Elone, Netapi, 'Apiu, mo e kaumatu'a 'e toko 70, 'o fakafofonga'i 'a e kakai kotoa pe ('Ekesotosi 24:9-11).

'I he taimi na'e fokotu'u ai 'e Sisu 'a e fuakava fo'ou, na'a Ne toe fai ia 'aki 'Ene ma'u me'atokoni mo e kau 'aposestolo 'e toko 12 (Matiu 26:26-28).

Ko e taimi kotoa pe 'oku tau ma'u ai 'a e 'Ohomohe 'a e 'Eiki, 'oku tau fakafo'ou ai 'etau fuakava mo e 'Otua.

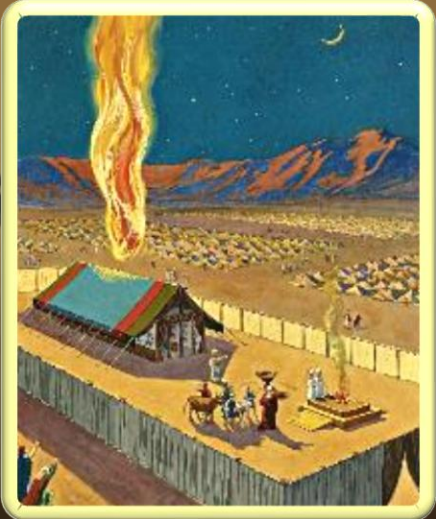
'I he'etau ma'u 'a e maa mo e uaine, 'oku tau fakafiefia'i ai 'a e fakamolemole mo e fakamo'ui 'oku tau ma'u 'ia Sisu (1 Kolinito 11:26).

Neongo 'enau fakafisinga'i faka'osi 'a e fakamo'ui, ka na'e 'ikai ke ta'ofi 'a Netapi, pe 'Apiu, pe Siutasi mei he "ma'u me'atokoni 'o e fuakava" ko 'eni.

K O E S I P I N G A

KO E TAUMU'A 'O E SIPINGA

"Pea tuku ke nau ngaohi kiate au 'ae Potu Toputapu; koe'uhi ke u nofo 'iate kinautolu."
(Ekesotosi 25:8)

Na'e fakapapau'i 'e he 'Otua ke 'alu 'o nofo 'i he lotolotonga 'o e kakai ko ha fakapapau'i te ne fakahoko 'ene konga 'o e fuakava.

Ka 'e 'uhinga 'a e 'i ai 'a e 'Otua ki he mate he taimi pe ko ia kiate kinautolu kotoa ('Ekesotosi 33:20). Ko ia ai, na'a ne fekau kiate kinautolu ke langa ha potu toputapu 'a ia te ne lava 'o fakaha ai 'ene 'i ai. Na'e fakahaa'i 'a e 'i ai ko 'eni 'i ha ngaahi fakataipe, koe'uhi he 'oku 'ikai 'afio fakatu'asino 'a e 'Otua 'i ha temipale 'i he mamani (Ngaue 17:24).

Na'e faka'ali'ali kia Mōsese ' a e fa'ifa'itaki'angá pea 'oange ki ai ' a e ngaahi fakahinohino pau ki hono fa'u. Na'e kole ki he kakai ke nau tokoni 'i he ngaahi naunau na'e fie ma'u ('Ekesotosi 25:2-7).

Ko e potu toputapu mo e temipale na'e langa 'e Solomone ko ha sipinga ia 'o e potu toputapu na'e langa 'i he Langi (Hepelu 8:1-2; 1Tu'i 8:27, 30).

'I he taimi na'e hu ai ha 'Isileli ki he potu toputapu, na'a ne hu ki he 'ao 'o e 'Otua... kae 'oua kuo mavaeua 'a e veili 'i he taimi na'e pekia ai 'a Sisuu.

KO HONO TEUTEU'I 'O E SIPINGA

“Vakai, kuo u ui ‘a Pesalili ko e foha ‘o Uli, ko e foha ‘o Hua, ‘i he fa‘ahinga ‘o Siuta: Pea kuo u fakafonu ia ‘i he laumālie ‘oe ‘Otua, ‘i he poto, pea ‘i he loto-matala, mo e fa‘a ‘ilo, pea ‘i he ngaahi naāue fakatufunaa kotoa pē.”
(‘Ekesotosi 31:2-3)

Neongo na‘e ‘oange ‘e he ‘Otua kia Mosese ha ngaahi fakahinohino fakaikiiki fekau‘aki mo e langa, ka na‘e ‘ikai ke Ne fakaha kiate ia ‘a e fakaikiiki kotoa pe. ‘Oku totonu ke fotunga fefe ‘a e ipu palasa, selupimi, mite ‘a e kau taula‘eiki, mo e ala me‘a pehee? Na‘e ‘oange ‘e he me‘a ni ki he Laumalie Ma‘oni‘oni ‘a e faingamalie ke ngaue mo e ngaahi me‘afoaki ‘a e kau tufunga.

Ki he ngaahi fakaikiiki ko ‘eni, na‘e fakakoloa‘i ‘e he Laumalie Ma‘oni‘oni ‘a e ngaahi me‘afoaki makehe:

▶ Pesaleli, ‘a ia na‘a ne tataki ‘a e ngaue kotoa (‘Ekesotosi 31:2)

▶ ‘Aholiape, ‘a ia ko hono tokoni lahi (‘Ekesotosi 31:6a)

▶ Ko e kakai kehe na‘a nau tokoni ‘i he ngaue (‘Ekesotosi 31:6e)

‘I he lotolotonga ‘o e ngaahi fakahinohino ki hono langa ‘o e potu tapu, ‘oku ‘i ai ha fakamatala makehe ki he Sapate (‘Ekesotosi 31:12-17). Ko e ha e kaunga ‘a e Sapate ki he ngaahi me‘a ni kotoa?

Ko e ma‘oni‘oni ‘a e kii. Kuo pau ke tau ma‘oni‘oni ‘o hange ko la kae lava ke tau ofi ki he ‘Otua Ma‘oni‘oni. Ko e Sapate ko e faka‘ilonga ia ‘o e ma‘oni‘oni ko ia (‘Ekesotosi 31:13; ‘Isikeli 20:12, 20).

"I hono langa 'o e potu toputapu ko ha nofo'anga 'o e 'Otua, na'e fakahinohino'i ai 'a Mosese ke ne ngaohi 'a e ngaahi me'a kotoa pe 'o fakatatau ki he sipinga 'o e ngaahi me'a 'i he langi. Na'e ui ia 'e he 'Otua ki he mo'unga, 'o fakaha kiate ia 'a e ngaahi me'a fakalangi, pea na'e ngaohi 'a e fale fehikitaki mo e me'a kotoa pe na'e kau ki ai 'i honau tatau.

Ko ia na'a Ne fakaha ai ki 'Isileli, 'a ia na'a Ne finangalo ke hoko ko Hono nofo'anga, 'a Hono 'ulungaanga naunau'ia. [...] Ka na'e 'ikai ke nau lava 'o a'usia 'a e tu'unga lelei ko 'eni. Na'e ongo kiate kinautolu 'a e fakaha 'i Sainai 'i he'enua fie ma'u mo e 'ikai ke nau lava 'o fai ha me'a."